

teatris puudust pühendunud inimestest

Aivar Tommingas 2006.

MARGUS MIKOMÄGI foto

AIVAR TOMMINGAS

lõpetas 1974. aastal Rapla keskkooli, 1978. aastal Tallinna Riikliku Konservatooriumi lavakunstikateedri ja töötab alates sellest ajast Vanemuise teatris.

Aivar Tommingase lavastusi: Eelmäe "Armastuse nelinurk", Süvalepa "Emajõe Ööbik" ja "Sabajant", Jannseni "Tuhlalabida valitsus", Shafferi "Must komöödia".

Aivar Tommingase rolle: Pearu (Tammsaare ja Raidi "Me otsime Vargamäed"), Rudolf Vaher (Peegli ja Irdi "Ma langesin esimesel sõjasuvel"), Tom (Tiksi "Lahtihüpe"), Simeoni (Kivi ja O. Toominga "Seitse venda"), Toots (Lutsu ja Adlase "Suvi"), Jaan Vaarandi (Lille "Jaan Vaarandi 99 päeva"), Joosep (Tammsaare ja Kerge "Aeg tulla – aeg minna"), Macbeth (Shakespeare'i "Macbeth"), Joe (Styne'i "Sugar ehk Dzässis ainult tüdrukud"), Dubcek (Yliruusi "Magamistoad"), Hjalmar Ekdal (Ibseni "Metspart"), Amphitryon (Moliere'i "Amphitryon"), Oliver Farrant (Priestley "Ma olen siin varem olnud"), Vestmann (Vilde "Pisuhänd"), Cervantes/don Quijote (Leigh "Mees La Manchast"), Arno Tali (Kõivu "Tali"), Malvolio (Shakespeare'i "Kaheteistkümmes öö ehk Kuidas soovite"), Väike Onu (Lindgreni, Brossneri ja Brömsseni "Väikese onu saaga"), Robert (O'Connell "Auto"), Anton (Nilssoni "Mädarõikamaa"), Kass (Stiles'i "Inetu"), Gilbert Bodley (Cooney ja Chapmani "Mitte praegu, kallist!"), parun Krüdener ja Sant Jaan (Kauksi Ülle ja Kivisildniku "Pühak"), Kulõgin (Enquisti "Tshehhovi kolm öde"), Heimor (Undi "Vend Antigone, ema Oidipus"), Jim (Jonesi "Mesimees"), Fagin (Barti "Oliver"), Dale Harding (Wassermani "Lendas üle käopesa"), Rein (Kivirähki "Romeo ja Julia"), Teodor (Valteri-Kasterpalu "Kratimäng"), Giles Corey (Milleri "Salemi nõiad"), narr (Shakespeare'i "Nagu teile meeldib"), Tahvo Kenonen (Maiju Lassila "Tuletikke laenamas") jt.

2004. aastal pälvis ta Eesti Teatriliidu muusikateatri auhinna ja Salme Reegi nimelise auhinna.

Allikas: Vanemuise teatri kodulehekül

oli kohe välja tulemas, esietenduseni oli nädal-poolteist. Ird istus saalis. Keset proovi järsku tõusis ja ütles: "Kurat, ärme seda tee! Nii sitt tükk, raisk!" Ja läks. Tükk võeti maha. Järgmine päev oli unustatud kõik. Me olime sellega aga kaua mässanud.

Kas Irdile sai öelda, et ärme

seda tee, see pole see?

Temaga sai rääkida absoluutselt kõigest. Muidugi oli tal üks mitte kõige parem omadus, ta jagas inimesed sõpradeks ja vaenlasteks. Kui talle keegi ikka vaenlane oli, siis sellega ta läbi ei saanud ja ei saanud saamagi. Ega sellel inimesel siis teatris kerge ei olnud.

Mina sain temaga väga hästi läbi. Käisin tema kutsel ta kabinetis kohvi joomas. Siis kurtis oma muresid, rääkis tihti asjadest, millest ma mitte midagi aru ei saanud. Rääkis mingist näidendist, mida ma polnud näinud või lugenud. Ta pidi kellelegi oma mure ära rääkima ja ju ta siis minus tänuliku kuulaja leidis.

Irdi suurust näitab see, et nagu ma hiljem olen kuulnud, ei uskunud ta üldse sellesse, kui Jaan Tooming Lembit Eelmäe Vanapaganat mängima pani. See Jaani "Põrgupõhja" oli parim lavastus, etendus, mida ma vist üldse olen iial näinud. Ird ei uskunud tulemusse ja lasi ikka teha.

Hiljem olen ise Jaan Toomingaga palju teinud. Jaan on läbinisti kunstnik. Ird oli eelkõige materialist, oskas asju ka kaine pilguga vaadata, aga Tooming on selline puhas kunstniku tüüp. Toomingaga on huvitav proove teha, aga raske on. Tundsin temaga tehes kogu aeg, et ta on must üle, ees, eemal, kaugel. Ma ei saanud kohe ja alati temaga ühele lainele.

Kes sinu jaoks veel on olnud tähtis lavastaja?

Ikka noor Karin Raid. Minu jaoks sobivad lavastajad võiksid olla Stanislavski koolkonnast. Raid on tema õpilaste õpilane. Selline teatri tegemine on minu teater, ma tahan sellist teatrit teha.

Ma arvan, et Elmo Nüganen on mu ideaalteatri tegemise

lipulaev praegu Eestis ja temaga tahaks koos teha. Teised teevad ju ka sellist teatrit, aga kahvatult. Nimetan seda jah teatritegemiseks Stanislavski moodi. Läbielamis-teatriks.

Läbipõlemis-teatriks?

Et mitte läbi põleda, on näitlejale antud mõistus. Mul on seda piisavalt. Lolliks ei saa laval ja teatrielus ikka päris minna. Mõistus peab alati su tegemisi kontrollima. Ma pole suurem asi teoreetik muidugi.

Kas oled mänginud ka Evald Hermaküla lavastustes?

Jah, tema oli säärane lavastaja, kes lõi lavastuse, lavastust enda ümber. Oli solisti tüüp. Seda kunsti, kuidas panna tore ansambel solisti saatma, ta valdas. Stiililt on selline teater väga lähedane sellele, mida ma ise tahan teha. Ja näha. Mulle meeldis see, kuidas Evald tegi. Arvan, et see oli ikka sinna läbielamisteatri kanti tegemine. Kunagi Evald ütles Irdi kohta: "Olgu see Ird mis ta on, aga kunsti ta tunneb ära." Jah, ma arvan ka nii, niimoodi oli.

Mängiksid sa ka tühjale saalile?

Ega ma eriti ei tahaks küll tühjale saalile eksperimenditeatrit teha. Ma võin küll, aga tahaks ikka, et tehtu jõuaks võimalikult laiade hulkadeni. Ma ei taha kapselduda ja ajada mingit asja, mis jääb suuremale osale

publikust kaugeks.

Mulle ei meeldi ütlemine "Ega kõigile ei saa ju meeldida". Ma saan aru sellest ütlemisest, aga töötan sellele vastu. Ma tahan meeldida kõigile. Kõik seitsesada inimest, kes istuvad saalis, peavad saama minu mängust elamuse. Kõik, eranditult, see on mu eesmärk. Ma arvan, et seda "kõigile ei saa meeldida" räägivad just mitte kõige paremad teatritegijad.

Kas sa vabakutseliseks ei ole mõelnud hakata?

Igasugused ettevõtmised on mulle väga tüütud. See oleks ettevõtmine ja ma pole hakanud, sest ma ei viitsi.

Ma arvan, et kord on aeg, kui elan Rapla lähedal Hõredal ja käin vanakesi mängimas Tallinnas. Tshehhovi vanakesi. Aga see tuleb siis, kui olen kaheksakümmend. Kord kuus sõidan ja mängin.

Sa ütled, et oled laisk, aga samas jälle, et sul on väga palju tööd?

Kui mul praegu oleks selline koormus, nagu näitlejatöö algusaastatel, siis ma oleksin surnud. Jah, sedagi, mis ma praegu teen, on palju. Aga oli aeg, kui mul oli kümme erinevat lavastust korraga repertuaaris. Kuues olid peaosad. Ma ei kujuta sellist asja enam ette.

Tartus olid tehtud näitleja, aga Tallinn sind eriti ei määrganud?

Sellest sain ma juba kooli ajal aru, et Tallinn ja Tartu on teineteisest niivõrd kaugel, et Tartu pealinna lihtsalt ei jõua. Ma tean inimesi, kes tahavad, et ta ei jõuaks. Nendest inimestest sõltub kahjuks teatriilmas meil väga palju. Mind tegelikult ei huvita see üldse. Mingisuguse palja kuulsuse või tunnustamise pärast ma ka ei taha Tallinna jõuda. Ma tahaks, et lavastused oleksid seda väärt, et neid tullakse ükskõik kust kohast vaatama. Ei saa vägisi ennast teha paremaks kui sa oled. Oleme nagu oleme.

Tallinnas, ma tean, Vanemuise teatrit eriti ei aktsepteerita. On inimesi, kelle jaoks see, mis väljaspool Tallinnat, pole üldse mitte midagi.

See, mis on väljaspool seda, mis tehakse laval, see melu ja klatsh, see ei huvita mind.

Ma näen ju iga päev, kuidas teater kaob, täna mäletatakse, homme mäletatakse natuke ja siis ei mäletata enam üldse. Ma ei pea seda külge oluliseks. Ma olen rahul sellega, mida ma olen saanud teha ja teen praegu. Minu jaoks on tähtis publiku tänu ennekoike.

Teatrit tehakse ja on tehtud

sellepärast, et on neid, kes tahavad vaadata. Kui ei käidaks, siis ei tehtaks. Me, näitlejad, ju tööd ei viitsi teha.

Miks...?

Muuseas, minu salaarmastus on Ray Cooney komöödiad. Kergekaalulised farsid. See on minu kõige armsam zandr. Seal ei teki mul üldse mingeid probleeme. Ma oskan kohe kõiki osi, mis kirjas. Nad on mõnused, lustakad, lõbusad.

Mida näitleja selliste osade mängimisest saab?

See on kirjeldamatu tunne, kui sa paned 600–700 inimest saalis naerma. Olen aru saanud ka sellest, et see on suur kunst ja seega juba omaette väärtus. Sa kiirgad laval positiivsust. See kuulub me töö juurde.

Millist tunnustust sa ikkagi ootaksid?

Ma väga tahan, et nädala pärast toimuv esietendus oleks selline nagu me oleme mõelnud. See on see, mille nimel praegu elan. Kui see õnnestub, siis see ongi tunnustus. Kui tunnustust ei tule, siis olen läbi kukkunud.

Ma ei mõtle selle peale, kuidas ma ise välja paistan, kas tunnustuse või läbikukkumise valguses. Mul on vaja seda teha ja tunnustust, õnnestumist on vaja kunsti nimel.

Kas see, et mõlemad naisega töötate teatris, on hea või halb?

Ma arvan, et see on hea. Me täiendame teineteist. Mare juhib balletti ja on suurem teatrifänn kui mina. Kui mina veel vahel puhkan, siis tema ainult teatri asjadest mõtlebki.

Kes sa oled, Aivar Tommingas? Näitleja, lavastaja näitejuht, muusik, laulja...?

Ma pean ennast ikka muusikuks. Tahtsin ju saada heliloojaks, kompositsiooni õpida. Olen kogu aeg tahtnud ja mõelnud sellest, et oskaks kirjutada tervele orkestrile partituuri ette. Kujutada ette, oma sümfoonia partituuri.

Aga miks sa seda ei tee, kui sul on ideed ja muusika peas, siis keegi teine võib ju selle üles kirjutada?

Ka sellele olen mõelnud. Äkki on nii, et ma ei taha sellega tegelda ja võimalusi otsida sellepärast, et siis see illusioon võib puruneda. See on sama asi, nagu kuhugi reismisega. Brasiilia on mu lemmikmaa. Sellepärast, et ma pole seal kunagi käinud ega lähe ka. Et mitte illusioone purustada.

Unistada on ilus. Hea teater loob illusioone, mitte ei löhu neid.